

EDITORIAL

ELS PLANS D'ESTUDIS

En el "Manuscrit Inicial" publicat en el primer número d'aquesta revista fèiem referència a les relacions entre història i ensenyament, i comentàvem breument la situació de la història a la Universitat. Avui voldríem tractar més àmpliament aquesta qüestió i, en concret, el tema del pla d'estudis d'història de la UAB. És cert que un editorial no és el lloc on debatre exhaustivament tota la problemàtica pedagògica, acadèmica i àdhuc burocràtica, dels plans d'estudi. El que farem a continuació és comentar alguns aspectes i proposar el que pensem que haurien d'ésser les línies mestres del futur pla d'estudis dels departaments d'història.

Tanmateix una qüestió prèvia a plantejar és amb quin tipus d'Universitat es troba l'estudiant quan hi accedeix. Allò que és més obvi és que es tracta d'una universitat massificada i amb pocs mitjans, malgrat l'augment considerable i sistemàtic de les taxes de matrícula en els darrers anys. El problema de la massificació és un dels més greus a resoldre i un dels que l'alumne viu més directament. La seva solució es presenta com enormement complexa, però malgrat tot pensem que caldria buscar-la en la tendència d'adequar progressivament l'oferta existent a la demanda social dels estudiants d'estudis universitaris, potenciant alhora, d'una manera rigorosa i seriosa, els estudis de formació professional, els de grau mitjà i la formació permanent d'adults, que fins ara són els calaixos on ficar els sectors més febles econòmicament per servir de mà d'obra barata i poc qualificada donat el baix nivell d'aquests ensenyaments.

El pla d'estudis. La primera cosa a tenir present en les propostes sobre el futur pla d'estudis, com a estudiants dels darrers cursos o llicenciats recents que som, és el de tractar d'establir les mancances més importants que trobem o hem trobat en la carrera d'història actual. Pensem

que aquestes deficiències, referides exclusivament als temes acadèmics i deixant de banda altres qüestions, poden sintetitzar-se en les dues següents: primer, una insuficient preparació en el que podríem anomenar "disciplines auxiliars de la història": paleografia, diplomàtica, numismàtica, filologia... També són tractades insuficientment l'estadística, el coneixement i crítica de textos i arxius, la demografia, etc. En segon lloc, un alarmant desconeixement de tot el que fa referència a les èpoques històriques que no són de la pròpia especialitat, pel fet de ser poc tractades en el primer cicle de l'actual pla d'estudis.

En aquest sentit proposem que s'intensifiqui la preparació dels futurs historiadors en els dos aspectes anteriors. No és el nostre propòsit plantejar que es bombardegi l'alumne amb l'enorme massa de coneixements que la satisfacció integral de totes aquestes condicions exigiria. Amb tot, de la consciència d'aquesta complexitat en resulten almenys unes conseqüències pràctiques que es podrien concretitzar de la següent manera: proposem que en el primer cicle les assignatures obligatòries que actualment es cursen es dupliquessin. De tal forma que es programés una Prehistòria I i II, una Història Antiga I i II... Les assignatures II no s'haurien de cursar totes necessàriament, i sí només aquella assignatura II que correspongués a l'àrea d'especialitat triada pel segon cicle, així com les assignatures II més pròximes cronològicament al període escollit. D'aquesta manera, i a tall d'exemple, un estudiant de primer cicle que pensés cursar l'especialitat d'història moderna, hauria de matricular-se, durant aquest primer cicle, en Història Moderna II i a més a més en Història Medieval II i en Història Contemporània II.

El període de l'especialització consta actualment de dos anys en els quals l'estudiant té la possibilitat d'augmentar els seus coneixements sobre el període que hagi triat. Tanmateix la desigualtat entre unes àrees i altres dins dels dos departaments d'història és aclaparadora. Desigualtat en el nombre de professors, en els mitjans econòmics... factors que donen com a resultat que determinades especialitats —és el cas de l'àrea d'Història Moderna— presentin una oferta docent tan limitada que es pot dir que d'especialitat només en tenen el nom. És imprescindible i urgent modificar aquesta situació perquè els estudiants puguin realment formar-se en aquell període que han escollit.

Parlem d'especialitats seguint criteris cronològics perquè en aquests moments són la pauta que concreta i limita cada una de les àrees. Partim de la base que qualsevol tall dins del conjunt del procés històric és, gairebé per definició, arbitrari, però alhora, pràcticament imprescindible, des del punt de vista d'una formació inicial, perquè és evident que no es pot aprendre el major nombre possible de coses del tot, en tot cas es pot intentar aprendre el major nombre possible de coses d'una part, és a dir d'una àrea d'especialització. Les altres possibles al-

ternatives —talls temàtics, per exemple—, ens semblen encara més arbitràries, augmentant més les dificultats de comprensió del conjunt.

Totes les ciències socials tenen el mateix objecte: estudiar el comportament de l'home en societat. Per tant, són necessàries unes relacions entre la història i les altres ciències socials (sociologia, economia, antropologia...) ja que d'elles l'historiador pot aprendre dels mètodes amb què els restants científics socials estudien els seus problemes en el present. La col·laboració interdisciplinària és necessària segons el nostre parer, però no entesa com una sèrie d'incursions més o menys ocasionals d'un camp a l'altre, sinó com una efectiva cooperació científica en la construcció unitària dels temes i dels objectes a analitzar.

Des d'aquesta òptica proposem que el primer curs del segon cicle estigui organitzat de tal manera que l'alumne pugui triar d'entre una llista d'optatives una sèrie d'assignatures que, circumscrites al període cronològic de l'especialitat, tendeixen a donar a aquest quart curs un caràcter interdisciplinari. Entre aquestes assignatures es podria pensar en una Història del pensament polític, en el coneixement de la filosofia de la ciència o l'epistemologia, entre d'altres. El curs quedaria completat amb una sèrie de matèries, ja estrictament d'història, encara que de caràcter general, com podrien ser una Alta i Baixa Història moderna d'Europa, en el cas de moderna. A partir d'aquestes bases seria possible plantejar un cinquè curs que combinés assignatures —totes elles d'història moderna— de periodicitat anual amb una sèrie d'assignatures temàtiques, monogràfiques, de durada semestral, tals com Reforma i Contrareforma, Revolta de 1640, economia marítima al segle XVIII, estructures agràries, etc.

L'estudi de la història implica sempre extenses lectures. Mitjançant els manuals, les obres teòriques, i les monografies sobre temes específics, l'estudiant aconsegueix acumular la suma considerable de coneixements que li són imprescindibles per a proporcionar-li el bagatge intel·lectual requerit, preservant-lo de generalitzacions i simplificacions apressades. Per tant, al llarg de tota la duració dels estudis, els cursos i treballs d'arxiu han d'ésser completats amb lectures obligatòries controlades per diferents procediments pedagògics (resums escrits, exposicions orals...) en el detall dels quals no podem entrar aquí però que podrien constituir una alternativa a l'actual sistema d'exàmens memorístics.

De tot això se'n desprèn el següent:

- Que tota facultat ha de tenir una biblioteca important, on s'hi han de trobar el nombre necessari d'exemplars de les obres fonamentals.
- Que actualment l'estudiant ha de tenir, des del començament de la carrera, un coneixement suficient d'una llengua estrangera com a mínim, elegida entre aquelles que s'utilitzen amb major freqüència en la producció historiogràfica actual. Per facilitar aquesta necessitat s'hau-

ria d'adequar un sistema de cursos d'idiomes a diversos nivells, a hores no incompatibles amb l'activitat docent, preferentment organitzats per la pròpia Universitat i a preus assequibles.

Titulació. Encara que col·locada entre les ciències socials, la història té un contingut propi. Com diu Pierre Vilar, la història hauria de ser reconeguda com l'única ciència a la vegada global i dinàmica de les societats i, en conseqüència, com l'única síntesi possible de les altres ciències humanes. Som partidaris, doncs, de reivindicar una carrera específica d'història, sense englobar-la amb altres ciències socials que, si bé relacionades, pensem que requereixen un tractament i estudi individualitzats. Per entendre'ns: res d'una carrera de "Geografia i Història General", que no seria més que un aiguabarreig absurd i sense cap mena d'interès ni utilitat.

Participació. Si l'actual pla d'estudis pot i ha de ser millorat en funció d'una major rendibilitat de la nostra formació universitària, aquesta rendibilitat augmentaria considerablement si la relació que establím amb la informació que rebem a les aules canviés, de tal manera que deixéssim de ser subjectes pacients per convertir-nos en agents actius. En aquest sentit caldria en primer lloc que tots els programes de cada una de les assignatures estiguessin en mans dels alumnes amb el temps suficient d'antelació perquè l'estudiant sabés quan formalitza la matrícula, exactament de què s'està matriculant; i en segon lloc pensem que és indispensable la participació efectiva dels estudiants en la programació dels cursos acadèmics. Som conscients també que demanar això vol dir autoexigir-nos una corresponsabilització, que si bé moltes vegades ens ha estat negada, és cert que sovint hem tingut una actitud indiferent. Aquesta demanda, en cap cas no significa posar en dubte la necessitat que el professor mantingui una certa autonomia sobre els seus programes.

El comentari al pla d'estudis actual i més àmpliament algunes de les múltiples deficiències que presenta la nostra universitat és —ho sabem des del començament— una tasca difícil, complexa i sobretot arriscada. Tanmateix, des de la nostra perspectiva d'estudiants i llicenciats d'història, hem cregut imprescindible participar en el debat obert en els darrers temps sobre aquest tema amb la finalitat de contribuir a assentar i consolidar una universitat que sigui capaç de donar resposta als reptes que té plantejats.